

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/109/2018
Identifikačné číslo spisu: 8018200026
Dátum vydania rozhodnutia: 27.11.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:8018200026.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a zo sudkýň JUDr. Aleny Adamcovej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD. v právnej veci žalobcu: D. P. J., nar. XX.XX.XXXX, bytom Z.X, právne zastúpeného Mgr. Petrom Troščákom, advokátom, so sídlom Hlavná č. 50, Prešov, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8 - 10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia žalovanej č. 38616-3/2017-BA z 6. november 2017, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 25. apríla 2018 č. k. 6Sa/2/2018-45, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 25. apríla 2018 č. k. 6Sa/2/2018-45 z a m i e t a.

Účastníkom konania nárok na náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a.

Odôvodnenie

I.

Konanie pred krajským súdom

1. Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 6Sa/2/2018-45 z 25. apríla 2018 postupom podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z. z. Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal zrušenia rozhodnutia žalovanej č. 38616-3/2017-BA z 6. novembra 2017 (ďalej len „rozhodnutie žalovanej“) spolu s rozhodnutím Sociálnej poisťovne, pobočka Stará Ľubovňa (ďalej len „prvostupňový správny orgán“) č. 700-4824-5/2017-SL z 31. marca 2017 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“). Žalovaná predmetným rozhodnutím podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z. alebo zákon o sociálnom poistení“) zamietla odvolanie žalobcu v celom rozsahu a potvrdila napadnuté prvostupňové rozhodnutie, ktorým prvostupňový správny orgán podľa § 178 ods. 1 písm. a) prvý bod zákona č. 461/2003 Z. z. rozhodol tak, že žalobcovi ako samostatne zárobkovo činnnej osobe nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 24. júna 2015 a toto poistenie naďalej trvá.

2. Krajský súd zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovaného správneho orgánu preskúmal v intenciách ustanovení § 3 ods. 1 písm. b), § 5, § 14 ods. 1 písm. b), § 15 ods. 1 písm. b), § 21 ods. 1, § 138 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z., v spojení s § 4 ods. 1 zákona č. 420/2004 Z. z. o mediácii a o doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 420/2004 Z. z.“), ktorú právnu úpravu citoval, postupom v zmysle právnej úpravy ustanovenej Správnym súdnym poriadkom a dospel k záveru o nedôvodnosti podanej žaloby.

3. Z odôvodnenia uvedeného rozsudku vyplýva, že krajský súd z obsahu administratívneho spisu žalovanej zistil, že žalobca je oprávnený vykonávať samostatnú zárobkovú činnosť od 1. júna 2007 na základe Živnostenského listu č. OŽP-4/2007-01602-0002. Podľa výpisu zo živnostenského registra Okresného úradu Stará Ľubovňa, číslo živnostenského registra 710-9937, mal žalobca pozastavené prevádzkovanie živnosti od 25.06.2015 do 19.12.2016 a taktiež od 02.02.2017 má pozastavené prevádzkovanie živnosti do 31.01.2020. Žalobca má podľa registra Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky od 1. júna 2015 vydané oprávnenie na vykonávanie činnosti mediátor pod evidenčným číslom registra 1155 podľa § 8 zákona č. 420/2004 Z. z. pod sp. zn. 42631/2015-52. Podľa údajov Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky žalobca ako samostatne zárobkovo činná osoba dosiahol príjmy zo živnosti za rok 2013 v sume 13.369,31 eur, za rok 2014 v sume 14.733,66 eur a za rok 2015 v sume 7.180,28 eur. Dňa 25. júna 2015 žalobca podal prvostupňovému správnenému orgánu Registračný list fyzickej osoby, ktorým oznámil prerušenie vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti od 25. júna 2015. Následne prvostupňový správny orgán vydal predmetné rozhodnutie, ktorým rozhodol, že žalobcovi ako samostatne zárobkovo činnnej osobe nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie 24. júna 2015 a toto poistenie naďalej trvá a žalovaná toto rozhodnutie napadnutým rozhodnutím potvrdila.

4. Krajský súd uviedol, že spornou otázkou, ktorú bolo potrebné posúdiť na základe žalobných námietok, bola skutočnosť, či prvostupňový správny orgán a žalovaná rozhodli vecne správne a zákonne, ak vyslovili vo vzťahu k žalobcovi, že dňa 24. júna 2015 mu nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie.

5. Krajský súd poukázal na to, že vznik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby zákon spája so splnením niektorých podmienok, a to že ide o zárobkovú činnosť zakladajúcu dosahovanie príjmu z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa § 3 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. a dosiahnutie príjmu z tejto činnosti, ktorý je vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z. K zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia môže dôjsť iba z dôvodov taxatívne uvedených v § 21 zákona č. 461/2003 Z. z., a to buď na základe skutočností, že SZČO nedosiahla príjem vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z. alebo SZČO zaniklo oprávnenie na výkon zárobkovej činnosti.

6. V danom prípade krajský súd považoval za nesporné, že žalobca ako SZČO dosiahol príjmy zo živnosti za rok 2013 v sume 13.369,31 eur, za rok 2014 v sume 14.733,66 eur a za rok 2015 v sume 7.180,28 eur, t.j. príjmy vyššie ako zákonom stanovená suma pre rok 2013 - 4.830,- eur, pre rok 2014 - 4.944,- eur, pre rok 2015 - 5.148,- eur. Podľa názoru krajského súdu v danej veci nesporné bolo, že žalobca po 25. júni 2015, ku ktorému podal Registračný list fyzickej osoby - prerušenie samostatnej zárobkovej činnosti, bol aj naďalej, a to od 1. júna 2015 držiteľom oprávnenia na výkon činnosti mediátora. Toto oprávnenie k predmetnému dátumu nezaniklo a výkon činnosti mediátora nemal žalobca prerušený.

7. Krajský súd konštatoval, že ak žalobca mal preukázateľne právne postavenie SZČO a dosiahol príjem z podnikania a z inej zárobkovej činnosti vyšší ako bola zákonom stanovená suma na vznik a trvanie povinného sociálneho poistenia, t.j. vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z., prvostupňový správny orgán a žalovaná rozhodli vecne správne, ak konštatovali, že u žalobcu nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie k

25. júnu 2015.

8. Krajský súd sa nestotožnil s námietkou žalobcu, že skutočnosť, že je zapísaný v Registri mediátorov vedenom Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, a činnosť mediátora reálne nevykonával a nedosahoval z nej príjmy, nemôže zakladať správnosť záveru žalovanej, že ide o zárobkovú činnosť, z ktorej dosahoval príjem. Krajský súd poukázom na to, že z § 3 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. vyplýva, že zárobkovou činnosťou podľa tohto zákona je, ak osobitný predpis alebo medzinárodná zmluva, ktorá má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky, neustanovuje inak, činnosť vyplývajúca z právneho vzťahu, ktorý zakladá dosahovanie príjmu z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu, uviedol, že už samotné oprávnenie na výkon činnosti mediátora vydané podľa zákona o mediácii zakladá dosahovanie príjmu z podnikania. Ďalej krajský súd poukázal na to, že zákon o sociálnom poistení nerozlišuje pri vzniku, zániku alebo trvaní povinného nemocenského poistenia alebo povinného dôchodkového poistenia medzi príjmom zo samostatnej zárobkovej činnosti na základe živnostenského oprávnenia alebo na základe vykonávania inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu, teda neodlišuje, z akej činnosti tieto príjmy poistenca dosahuje. Podľa názoru krajského súdu teda nie je rozhodujúce, na základe akého oprávnenia žalobca príjem za uvedené obdobie dosiahol, ale skutočnosť, že príjem dosiahol ako samostatne zárobkovo činná osoba.

9. Krajský súd neprihliadol ani na argumentáciu žalobcu, ktorou poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/109/03 z 26. novembra 2003, pretože závery tohto rozsudku nie je možné aplikovať na daný prípad. Uviedol, že Najvyšší súd Slovenskej republiky sa tu zaoberal určovaním neplatnosti rozviazania pracovného pomeru výpoveďou podľa § 46 ods. 1 písm. f) Zákonníka práce, a teda neriešil otázku vzniku, zániku alebo trvania povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia podľa zákona č. 461/2003 Z. z., ktorý okrem iného nadobudol účinnosť 1. januára 2004.

10. K námietke žalobcu, že žalovaná ani prvostupňový správny orgán nezisťovali jeho príjem za rok 2016, ale len za roky 2013 až 2015, kedy by boli zistili, že povinné nemocenské poistenia a povinné dôchodkové poistenie mu podľa § 21 ods. 1 v spojení s § 138 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z. mohlo zaniknúť 30. júna 2017, krajský súd uviedol, že žalovaná posudzovala a preskúmavala rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu a jeho zákonnosť ku dňu vydania napadnutého rozhodnutia, ktoré bolo prvostupňovým správnym orgánom vydané dňa 31. marca 2017, kedy nebolo zisťovanie príjmu z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti za rok 2016 právne opodstatnené.

11. Krajský súd po preskúmaní napadnutého rozhodnutia žalovanej v spojení s rozhodnutím prvostupňového správneho orgánu dospel k záveru, že rozhodnutie správneho orgánu vychádza z dostatočne zisteného skutkového stavu, je skutkovo a právne dostatočne odôvodnené a medzi skutkovým a právnym zdôvodnením je logický vzťah.

12. O trovách konania rozhodol krajský súd tak, že účastníkom nárok na ich náhradu nepriznal, keď žalobca nebol v konaní úspešný a vo vzťahu k žalovanej nezistil dôvody, pre ktoré by bolo možné spravodlivo požadovať po žalobcovi, aby jej trovy konania nahradil.

II.

Kasačná sťažnosť žalobcu

13. Proti rozsudku krajského súdu podal žalobca v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť poukázom na § 440 ods. 1 písm. f), g) a h) SSP. Namietal najmä správnosť výkladu § 3 ods. 1 písm. b) v spojení s § 5 zákona č. 461/2003 Z. z., postavenia samostatne zárobkovo činne osoby, činnosti mediátora a dosahovania príjmu z podnikania a samostatnej zárobkovej činnosti. Žalobca navrhol, aby Najvyšší súd SR rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie s tým, že žalobcovi prizná voči žalovanej nárok na náhradu trov konania.

14. V dôvodoch kasačnej sťažnosti žalobca tvrdil, že už v žalobe namietal, že napadnuté rozhodnutie žalovanej, ako aj prvostupňové rozhodnutie je nepreskúmateľné pre nezrozumiteľnosť a nedostatok dôvodov, v dôsledku čoho je svojvoľné a zjavne arbitrárne, pričom je založené na nedostatočne zistenom

skutkovom stave a tým vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Žalovaná sa v napadnutom rozhodnutí žiadnym spôsobom nevysporiadala s jeho odvolacími námietkami, že registračným listom žiadal o prerušenie poistenia od 25. júna 2015 z dôvodu pozastavenia prevádzkovania živnosti, pričom pozastavenie prevádzkovania živnosti nemá žiaden súvis so skutočnosťou, že je žalobca zapísaný v registri mediátorov vedenom Ministerstvom spravodlivosti SR od 1. júna 2015, nakoľko činnosť mediátora reálne nevykonával, nemal z nej žiaden príjem a v dôsledku toho ani nepodnikal, resp. nevykonával inú samostatnú zárobkovú činnosť.

15. Žalobca dôvodil, že je nepochybné, že po tom, čo predmetným registračným listom požiadal o prerušenie poistenia z dôvodu pozastavenia prevádzkovania živnosti, týmto momentom prestal reálne vykonávať činnosť uvedenú v živnostenskom oprávnení, čím z nej nedosahoval žiadne príjmy, a preto nebol dôvod na vydanie napadnutého rozhodnutia, ako aj rozhodnutia prvostupňového orgánu verejnej správy o tom, že poistenie nezaniklo 24. júna 2015 a trvá naďalej, pretože samotná skutočnosť, že je žalobca zapísaný v registri mediátorov vedenom Ministerstvom spravodlivosti SR, teda len faktický zápis v uvedenom registri bez toho, aby činnosť mediátora reálne vykonával a dosahoval z nej príjem, nemôže zakladať správnosť záveru o tom, že ide o zárobkovú činnosť, z ktorej dosahoval príjem. Tento záver predstavuje nesprávne právne posúdenie veci, pretože ide o nesprávny výklad § 3 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z.

16. Podľa názoru žalobcu správnym výkladom možno dospieť len k takému ústavno konformnému záveru, že za zárobkovú činnosť sa považuje len taká činnosť, z ktorej osoba dosahuje príjem, z čoho je zrejmé, že nepostačuje len to, že z nejakej činnosti je možné hypoteticky dosiahnuť príjem, teda ide tu o princíp fakticity príjmu a nie o princíp potenciality príjmu.

17. Žalobca ďalej namietal, že ani krajský súd ústavne prijateľným spôsobom nezohľadnil špecifickosť právnej úpravy obsiahnutej v zákone č. 420/2004 Z. z. v tom zmysle, že pozastavenie výkonu činnosti mediátora nie je právne nárokovateľné a nezávisí od vôle mediátora, ako je to pri iných činnostiach, napr. pri živnostenskom podnikaní s ohľadom na právnu úpravu v zákone č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní.

18. Žalobca tiež dôvodil, že je zrejmé, že v prípade zákona č. 420/2004 Z. z. nie je možné pozastaviť výkon činnosti mediátora len na základe oznámenia mediátora bez odôvodnenia, resp. s odôvodnením typu, že mediátor sa chce výkonu činnosti mediátora venovať reálne až o 3 roky neskôr, pretože § 8a ods. 1 zákona č. 420/2004 Z. z. viaže pozastavenie výkonu činnosti mediátora na rozhodnutie Ministerstva spravodlivosti SR, ktoré posudzuje splnenie úzko vymedzených podmienok, a to na existenciu vážnych rodinných alebo osobných dôvodov, resp. iného dôležitého dôvodu. V tom spočíva zásadný rozdiel oproti pozastaveniu prevádzkovania živnosti, kde v zmysle § 57 ods. 4 zákona č. 455/1991 Zb. postačuje prejavenie vôle podnikateľa v podobe oznámenia, že pozastavuje prevádzkovanie živnosti, pričom žiadny štátny orgán nie je oprávnený preskúmať dôvody, ktoré podnikateľa viedli k pozastaveniu a prípadne vydať negatívne rozhodnutie o tom, že pozastavenie prevádzkovania živnosti sa nepovoľuje. Poukazom na uvedené nemôže obstať názor, že musí byť pozastavený výkon všetkých činností. Z čoho následne krajský súd odvodil, že mediátor sa považuje za podnikateľa, ktorý podľa § 2 ods. 2 písm. c) Obchodného zákonníka podniká na základe iného než živnostenského oprávnenia podľa osobitných predpisov.

19. Žalobca opätovne poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Cdo/109/2003 z 26. novembra 2003, zverejnený v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR č. 5/2005 ako R 47/2005, v zmysle ktorého len zápis podnikateľa v zákonom ustanovenom registri nepostačuje na to, aby bol takto zapísaný podnikateľ považovaný za podnikateľa, ktorý reálne podniká aj na účely iných zákonov, pretože len samotné oprávnenie na výkon podnikateľskej, resp. živnostenskej činnosti, nemožno ešte považovať za podnikanie, ale rozhodujúci je skutočný výkon podnikateľskej činnosti na podklade takéhoto oprávnenia. Tvrdil, že teda v danom prípade nie je podstatné, či mal žalobca pozastavený výkon činnosti mediátora, keďže rozhodujúcim je len to, či žalobca na podklade oprávnenia, t.j. zápisu v registri mediátorov, skutočne vykonával činnosť na podklade takéhoto oprávnenia.

20. S tvrdením krajského súdu, že na daný prípad nemožno aplikovať rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Cdo/109/2003 z 26. novembra 2003, žalobca nesúhlasil. Uviedol, že časť predmetného rozsudku je bez akýchkoľvek pochybností použiteľná na danú vec, nakoľko ide o objasnenie postavenia podnikateľa a otázok dosahovania príjmu z podnikania a samostatnej zárobkovej činnosti. Výtýkal krajskému súdu, že v napadnutom rozsudku nepoukázal na žiaden rozsudok Najvyššieho súdu SR, z ktorého by vyplývalo, že rozsudok Najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/109/2003 z 26. novembra 2003 nie je možné aplikovať na prípad v oblasti sociálneho poistenia, rovnako tak neuviedol žiaden rozsudok Najvyššieho súdu SR, ktorý by mal vzťah k výkonu činnosti mediátora a následný dosah na povinné poistenie pre účely zákona č. 461/2003 Z. z. Žalobca súčasne poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 9Sžo/100/2014 z 28. septembra 2016, so zreteľom na ktorý a jeho nosné právne závery je zrejmé, že správnosť a opodstatnenosť uvedených žalobných bodov je potvrdená aj ustálenou rozhodovacou praxou Najvyššieho súdu SR ako kasačného súdu, pretože kasačný súd vyžaduje zistenie skutočného výkonu činnosti a skutočného dosiahnutia príjmu z takejto činnosti pre účely zákona č. 461/2003 Z. z. Tiež namietal, že krajský súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu.

21. Za nesprávne právne posúdenie krajským súdom žalobca považoval aj závery ohľadom správnosti postupu žalovanej pri preskúmaní rozhodnutia prvostupňového orgánu verejnej správy k 31. marcu 2017 ako dňu jeho vydania.

22. Za zásadné pochybenie žalobca považoval to, že žalovaná nezisťovala príjem žalobcu za rok 2016, ale len za roky 2013 až 2015. Nesúhlasil s tvrdením žalovanej, že nezisťovala príjem z podnikania a inej samostatnej zárobkovej činnosti u žalobcu za rok 2016 z dôvodu, že ako odvolací orgán preskúmavala napadnuté prvostupňové rozhodnutie a jeho zákonnosť ku dňu jeho vydania, namietajúc, že uvedený záver prevzal aj krajský súd. Žalobca dôvodil, že ide o zjavne nesprávny záver, ktorý je v rozpore s platnou právnou úpravou, ustanovenou v § 216, § 217 ods. 2, § 218 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., z ktorej vyplýva, že v odvolacom konaní je povinnosť doplniť dokazovanie vykonaním nových dôkazov, ak je to nevyhnutné pre vydanie zákonného a spravodlivého rozhodnutia, pričom táto povinnosť sa v plnom rozsahu vzťahovala aj na žalovanú, z čoho je zároveň zrejmé, že žalovaná musela pri rozhodovaní vychádzať zo stavu, ktorý tu je v čase jeho rozhodovania o odvolaní, keďže by musel prihliadnuť aj na novo vykonané dôkazy, a preto nemôže obstať záver, že mohol preskúmať napadnuté prvostupňové rozhodnutie a jeho zákonnosť ku dňu jeho vydania, t.j. k 31. marcu 2017. Ďalej žalobca uviedol, že keďže rozhodnutie žalovanej bolo vydané až 6. novembra 2017, teda po 01. 06. 2017, kedy boli už príjmy známe, bola žalovaná povinná zisťovať príjem z podnikania aj za rok 2016, aby bolo možné vydať zákonné a spravodlivé rozhodnutie. Ak by žalovaná tento príjem za rok 2016 zisťovala, dospela by k záveru, že tento príjem so zreteľom na § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. nemohol byť vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z., a preto by poistenie aj tak zaniklo 30. júna kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý jej príjem nebol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z., čo by znamenalo, že poistenie muselo najneskôr zaniknúť 30. júna 2017.

23. Žalobca poukazom na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Sžo/51/2011 z 22. augusta 2012 tvrdil, že rovnaký analogický postup by mal byť použitý aj v danej veci, pretože cieľom právnej úpravy v § 3 ods. 1 písm. b) v spojení s § 5 zákona č. 461/2003 Z. z. je to, aby povinne poistenými osobami boli tie samostatne zárobkovo činné osoby, ktoré z výkonu činnosti aj reálne dosahujú príjem, teda nemôže postačovať len zápis takejto osoby v určitom registri, ktorý je len zoznamom osôb oprávnených na výkon určitej regulovanej činnosti.

III.

Vyjadrenie žalovanej ku kasačnej sťažnosti žalobcu

24. Žalovaná ku kasačnej sťažnosti žalobcu podala vyjadrenie. Nesúhlasila s dôvodmi, ktorými žalobca v kasačnej sťažnosti namietal nezákonnosť napadnutého rozsudku krajského súdu. Žalovaná navrhovala, aby Najvyšší súd SR kasačnú sťažnosť žalobcu proti rozsudku krajského súdu ako nedôvodnú zamietol.

25. V dôvodoch vyjadrenia žalovaná uviedla, že žalobca neuviedol také námietky ani právne relevantné dôvody, ktoré by odôvodňovali zmenu alebo zrušenie jej rozhodnutia. Poukázala na to, že Sociálna poisťovňa ústredie vo svojom rozhodnutí, ako aj v písomnom vyjadrení z 13.2.2018, ktoré podala v predmetnej veci Krajskému súdu v Prešove, podrobne objasnila skutkový a právny dôvod, na základe ktorého rozhodla, že žalobcovi nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 24. júna 2015, ako aj, že Sociálna poisťovňa každej námietke žalobcu obsiahnutej v žalobe zaujala stanovisko, ktorého sa naďalej pridržiava. Trvala na tom, že napadnuté rozhodnutie vydala v súlade so zákonom č. 461/2003 Z. z., na základe relevantných dokladov potrebných na rozhodnutie a na základe dostatočne zisteného skutkového stavu veci, v ktorej súvislosti dala do pozornosti, že pri rozhodovaní o odvolaní účastníka konania voči prvostupňovému rozhodnutiu je odvolací orgán viazaný skutkovým stavom, ktorý tu bol v čase vydania napadnutého rozhodnutia a nie skutkovým stavom v čase rozhodovania o odvolaní, ako sa mylne domnieva žalobca.

26. K veci samej žalovaná uviedla, že z výrokovkej časti prvostupňového rozhodnutia je zrejmé, že žalobcovi nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 24. júna 2015 a toto poistenie trvá aj po tomto dátume, čo však neznamená, že ak následne po tomto dátume nastanú právne skutočnosti, ktoré odôvodňujú zánik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia, tieto povinné poistenia žalobcovi nezaniknú. Podľa platnej právnej úpravy povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie zaniká samostatne zárobkovo činnnej osobe len v prípade, ak táto nedosiahne v rozhodujúcom období relevantný príjem podľa § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. a v prípade, ak nie je oprávnená na výkon alebo na prevádzkovanie činnosti uvedenej v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z., t.j. nie je oprávnená dosahovať príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov. Ak žalobca za rok 2016 nedosiahol relevantný príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti, ktorý by mu zakladal povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie od 1. júla 2017, žalobcovi zanikne toto povinné poistenie dňom 30. júna 2017 priamo zo zákona č. 461/2003 Z. z. Predmetom tohto konania však nie je preskúmanie zákonnosti rozhodnutia o zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia žalobcu dňom 30. júna 2017, ale rozhodnutia o nezaníku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia dňom 24. júna 2015.

27. Žalovaná trvala na svojom právnom názore, že žalobcovi 24. júna 2015 nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnnej osoby vzhľadom na to, že aj po 25. júni 2015, kedy mal pozastavené prevádzkovanie živnosti, bol oprávnený dosahovať príjmy z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona č. 595/2003 Z. z., keďže od 1. júna 2015 bol zapísaný v registri mediátorov podľa § 8 zákona č. 420/2004 Z. z.

28. Odvolávanie sa žalobcu na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 9Sžo/100/2014 z 28. septembra 2016 žalovaná považovala za právne irelevantné vo vzťahu k výroku napadnutého rozhodnutia vzhľadom na to, že Najvyšší súd SR v prípade, na ktorý sa odvoláva žalobca, posudzoval status samostatne zárobkovo činnnej osoby podľa právnej úpravy účinnej len do 31. decembra 2010, pričom na posudzovanie právneho postavenia žalobcu sa vzťahuje právna úprava platná a účinná od 1. januára 2014, ktorá diametrálne zmenila posudzovanie právneho postavenia samostatne zárobkovo činnných osôb na účely sociálneho poistenia.

29. Podľa názoru žalovanej taktiež odvolávanie sa žalobcu na judikát Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Sžo/51/2011 z 22. augusta 2012 nemá v preskúmvanej veci právne opodstatnenie, keďže v predmetnom konaní najvyšší súd posudzoval nelegálne zamestnávanie fyzických osôb zamestnávateľom podľa zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní, a nie právne postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby podľa zákona č. 461/2003 Z. z.

IV.

Konanie pred kasačným súdom

30. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. g) v spojení s § 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo (§ 453 ods. 1 a 2 SSP), v rozsahu dôvodov uvedených v kasačnej sťažnosti žalobcu, kasačnú sťažnosť prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 452 ods. 1 v spojení s § 137 ods. 4 SSP) a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalobcu nie je dôvodná.

31. Predmetom konania kasačného súdu v preskúmvanej veci bol rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 6Sa/2/2018-45 z 25. apríla 2018, ktorým krajský súd podľa § 190 SSP zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania rozhodnutia žalovanej č. 38616-3/2017-BA z 6. novembra 2017 spolu s rozhodnutím prvostupňového správneho orgánu Sociálna poisťovňa, pobočka Stará Ľubovňa č. 700-4824-5/2017-SL z 31. marca 2017, žiadajúc súd, aby napadnuté rozhodnutia zrušil a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie.

32. Kasačný súd preskúmal rozsudok krajského súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, pričom v rámci konania o kasačnej sťažnosti žalobcu skúmal aj napadnuté rozhodnutie žalovanej, v spojení s prvostupňovým správnym rozhodnutím, ako aj konania im prechádzajúce, najmä z toho pohľadu, či krajský súd správne posúdil vecnú správnosť a zákonnosť napadnutého rozhodnutia žalovanej a konania mu prechádzajúceho. V procese posudzovania zákonnosti rozsudku krajského súdu, napadnutého kasačnou sťažnosťou žalobcu, kasačný súd vychádzal zo skutkových zistení vyplývajúcich z administratívneho spisu, na ktoré poukázal už krajský súd v odôvodnení napadnutého rozsudku, z ktorých dôvodov ich najvyšší súd už neopakuje a súčasne na ne poukazuje.

33. Kasačný súd z predloženého spisu krajského súdu, súčasť ktorého tvoril administratívny spis žalovanej, zistil, že predmetom konania súdneho prieskumu v danej veci bolo rozhodnutie žalovanej č. 38616-3/2017-BA z 6. novembra 2017, ktorým žalovaná podľa § 218 ods. 2 zákona o sociálnom poistení zamietla odvolanie žalobcu a potvrdila prvostupňové rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Stará Ľubovňa č. 700-4824-5/2017-SL z 31. marca 2017. Uvedeným rozhodnutím Sociálna poisťovňa, pobočka Stará Ľubovňa podľa § 178 ods. 1 písm. a) prvý bod zákona č. 461/2003 Z. z. rozhodla tak, že žalobcovi ako samostatne zárobkovo činnéj osobe nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 24. júna 2015 a toto poistenie naďalej trvá.

34. Kasačný súd predovšetkým upriamuje pozornosť na to, že v správnom súdnictve správny súd poskytuje ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom (§ 2 ods. 1 SSP). Konanie pred správnym súdom je jednou zo záruk ochrany základných ľudských práv a slobôd a ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov administratívneho konania (§ 5 ods. 2 SSP). Na rozhodnutie správneho súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo v čase vydania opatrenia orgánu verejnej správy (§ 135 ods. 1 SSP). Správnou žalobou sa žalobca môže domáhať ochrany svojich subjektívnych práv proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy (§ 177 ods. 1 SSP).

35. Kasačný súd dáva tiež do pozornosti, že správny súd nie je súdom skutkovým. Jeho úlohou pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa tretej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku (§§ 199 a nasl. SSP) je posudzovať, či správny orgán príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkom konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi ako aj s procesnoprávnymi predpismi. V súdnom prieskume zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu v sociálnych veciach správny súd nie je viazaný rozsahom dôvodov uvedených v žalobe, ktorými žalobca namieta nezákonnosť rozhodnutia správneho orgánu tvrdiac, že nezákonným rozhodnutím správneho orgánu a postupom mu

predchádzajúcim bol ukrátený na svojich hmotnoprávných alebo procesnoprávných právach. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúceho vydaniu napadnutého rozhodnutia. Správny súd v konaní súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy teda preskúmava, či orgán štátnej správy konal a rozhodol v súlade so zákonom, či v správnom konaní postupoval v súčinnosti s účastníkom konania, či sa vysporiadal s jeho námietkami a či na základe skutkových zistení na základe logického a rozumného uváženia ustálil správne svoj právny záver.

36. Správne súdnictvo v Slovenskej republike vychádza z materiálneho chápania právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy vyžadujúceho, aby verejná správa bola pod kontrolou súdnej moci. Je založené jednak na kontrole verejnej správy, či táto (ne)prekračuje jej zverené právomoci a jednak poskytuje ochranu subjektívnym právam osôb, do ktorých bolo zasiahnuté alebo zasahované v rozpore so zákonom. Hlavnou úlohou správneho súdnictva je teda ochrana subjektívnych práv a jeho cieľom ochrana práv fyzických a právnických osôb a ich prostredníctvom následne aj ochrana zákonnosti. Správne súdnictvo je neoddeliteľným atribútom právneho štátu zaručujúcim každej osobe či už ide o fyzickú alebo právnickú osobu ochranu práv pred činnosťou orgánov verejnej správy. Dodržiavanie zákonnosti v oblasti výkonnej moci a dôsledná ochrana jednotlivca je jednou z najdôležitejších črt právneho štátu, ktorého koncepcia práva stojí aj na dodržiavaní práva štátnymi orgánmi.

37. Kasačný súd zistil, že krajský súd v danej veci v procese súdneho prieskumu zákonnosti napadnutého rozhodnutia žalovaného správneho orgánu v zásade náležite postupoval v súlade s procesnými pravidlami zákonodarcom nastolenými v prvej a tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku, keď súdny prieskum zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu napadnutého žalobou vykonal v súlade s platnou právnou úpravou zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. Najvyšší súd po vykonaní súdneho prieskumu napadnutého rozhodnutia žalovanej v spojení s prvostupňovým správnym rozhodnutím pri aplikácii zákonnej úpravy uvedeného právneho predpisu postupom podľa Správneho súdneho poriadku dospel k zhodnému záveru ako krajský súd o nedôvodnosti žaloby. Kasačný súd vyhodnotil rozsah a dôvody kasačnej sťažnosti vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu po tom, ako sa oboznámil s obsahom administratívneho a súdneho spisu, s námietkami žalobcu uvedenými v kasačnej sťažnosti a s prihliadnutím na § 461 SSP dospel k záveru, že v zásade nezistil dôvod na to, aby sa odchyľil od logických argumentov a relevantných právnych záverov spolu so správnou citáciou dotknutých právnych noriem obsiahnutých v dôvodoch napadnutého rozsudku krajského súdu, ktoré vytvárajú dostatočné východiská pre vyslovenie výroku rozsudku. Kasačný súd na zdôraznenie správnosti a zákonnosti rozsudku správneho súdu uvádza nasledovné.

V.

Právne posúdenie veci kasačným súdom

38. Podľa čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

39. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

40. Podľa čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

41. Z uvedených článkov ústavy vyplýva, že výklad a uplatňovanie všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou. Pozitivistický právny prístup k aplikácii zákonov je preto v činnosti štátnych orgánov modifikovaný ústavne konformným výkladom, ktorý v závislosti od ústavou chránených hodnôt pôsobí reštriktívne alebo extenzívne na dikciu zákonných pojmov. Obsah zákonnej právnej normy nemôže byť interpretovaný izolovane, mimo zmyslu a účelu zákona, cieľa právnej

regulácie, ktorý zákon sleduje. Požiadavka na ústavne konformnú aplikáciu a výklad zákona je podmienkou zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy ako individuálneho správneho aktu. Mocenské orgány štátu realizujú svoju rozhodovaciu právomoc sú pri výkone svojej moci povinné postupovať v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy, s prihliadnutím na to, že súčasne sú viazané aj právnou úpravou obsiahnutou v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná a po vstupe Slovenskej republiky do Európskeho spoločenstva, Európskej únie postupovať tiež v súlade s právne záväznými predpismi Európskeho spoločenstva, Európskej únie (čl. 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky).

42. V danej súvislosti kasačný súd dáva tiež do pozornosti rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 341/07, v ktorom ústavný súd konštatuje: „Ústavný súd SR už v rámci svojej rozhodovacej činnosti konštatoval, že nevyhnutnou súčasťou rozhodovacej činnosti súdov zahŕňajúcej aplikáciu abstraktných právnych noriem na konkrétne okolnosti individuálnych prípadov je zisťovanie obsahu a zmyslu právnej normy uplatňovaním jednotlivých metód právneho výkladu. Ide vždy o metodologický postup, v rámci ktorého nemá žiadna z výkladových metód absolútnu prednosť, pričom jednotlivé uplatnené metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a racionálne zdôvodnenému vysvetleniu textu právneho predpisu. Pri výklade a aplikácii ustanovení právnych predpisov je nepochybne treba vychádzať najprv z ich doslovného znenia. Súd však nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, ba dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchýliť v prípade, keď to zo závažných dôvodov vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavne súladného výkladu zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, že sa v takýchto prípadoch musí zároveň vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii. V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu (umožňujúceho napr. viac verzií interpretácie) alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklad e ratione legis pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom. Viazanosť štátnych orgánov zákonom v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy totiž neznamená výlučnú a bezpodmienečnú nevyhnutnosť doslovného gramatického výkladu aplikovaných zákonných ustanovení. Ustanovenie čl. 2 ods. 2 ústavy nepredstavuje iba viazanosť štátnych orgánov textom, ale aj zmyslom a účelom zákona“. Uvedenú judikatúru Ústavného súdu Slovenskej republiky je potrebné aplikovať aj vo vzťahu k rozhodovacej činnosti orgánov verejnej správy.

43. Vychádzajúc z uvedeného najvyšší súd v kasačnom konaní pri prieskume zákonnosti napadnutého rozsudku správneho súdu zameral svoju pozornosť zásadnej námietke sťažovateľa - žalobcu, ktorou namietal, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci podľa § 440 ods. 1 písm. g/ SSP. Nesprávne právne posúdenie veci sťažovateľ videl najmä v tom, že správny súd v danom prípade nesprávne urobil výklad § 3 ods. 1 písm. b) v spojení s § 5 zákona č. 461/2003 Z. z., vo vzťahu jeho postavenia samostatne zárobkovo činné osoby k činnosti mediátora a dosahovania príjmu z podnikania a samostatnej zárobkovej činnosti. Sťažovateľ - žalobca v kasačnej sťažnosti ďalej namietal, že krajský súd nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces podľa § 440 ods. 1 písm. f/ SSP, ktorú námietku však nijak neodôvodnil. Žalobca v kasačnej sťažnosti tiež namietal, že krajský súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu, podľa § 440 ods. 1 písm. h/ SSP, v ktorej súvislosti poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Z uvedených dôvodov kasačný súd zameral svoju pozornosť najmä námietke žalobcu, ktorou namietal nesprávne právne posúdenie vecí, považujúc ju za zásadnú otázku, ktorú žalobca nastolil tak v žalobe, ako aj v kasačnej sťažnosti.

44. Posúdenie splnenia zákonných podmienok, či žalobcovi ako samostatne zárobkovo činné osobe nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie, bolo potrebné vychádzať zo znenia zákona o sociálnom poistení účinného v čase právnej skutočnosti, od ktorej žalobca odvíjal svoj nárok na neplatenie povinného sociálneho poistného.

45. Zákon o sociálnom poistení č. 461/2003 Z. z. v znení k 30.6.2017 vymedzuje sociálne poistenie, upravuje rozsah sociálneho poistenia, právne vzťahy pri vykonávaní sociálneho poistenia, organizáciu sociálneho poistenia, financovanie sociálneho poistenia, dozor štátu nad vykonávaním sociálneho poistenia a konanie vo veciach sociálneho poistenia (§ 1 ods. 1).

46. Podľa § 3 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom od 01.01.2011 zárobková činnosť podľa tohto zákona je, ak osobitný predpis alebo medzinárodná zmluva, ktorá má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky, neustanovuje inak, činnosť vyplývajúca z právneho vzťahu, ktorý zakladá dosahovanie príjmu z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu.

47. Podľa § 5 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom od 01.01.2014, samostatne zárobkovo činná osoba podľa tohto zákona je fyzická osoba, ktorá dovŕšila 18 rokov veku a v kalendárnom roku rozhodujúcom na vznik alebo na trvanie povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby dosahovala príjmy uvedené v § 3 ods. 1 písm. b/ a ods. 2 a 3, okrem fyzickej osoby, ktorá má podľa zmluvy o výkone osobnú asistenciu fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím.

48. Podľa § 14 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom od 01.01.2011, povinné nemocensky poistená je samostatne zárobkovo činná osoba, ktorej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou bol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 5.

49. Podľa § 15 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom od 01.01.2008, povinne dôchodkovo poistená je samostatne zárobkovo činná osoba, ktorá je povinne nemocensky poistená.

50. Podľa § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom od 01.01.2014, povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnnej osobe vzniká od 1. júla kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý jej príjem uvedený v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3 bol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 5 a zaniká 30. júna kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý jej príjem uvedený v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3 nebol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 5, ak tento zákon neustanovuje inak.

51. Podľa § 138 ods. 5 zák. č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom od 01.01.2013, vymeriavací základ povinne nemocensky poistenej a povinne dôchodkovo poistenej samostatne zárobkovo činnnej osoby, dobrovoľne nemocensky poistenej osoby, dobrovoľne dôchodkovo poistenej osoby a dobrovoľne poistenej osoby v nezamestnanosti je mesačne najmenej vo výške 50% jednej dvanástiny všeobecného vymeriavacieho základu za kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, za ktorý sa platí poistné.

52. Vychádzajúc z citovanej právnej úpravy zákonodarca v zákone o sociálnom poistení ukladá fyzickým osobám a právnickým osobám povinnosť odvádzať sociálne poistné (nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, úrazové poistenie, garančné poistenie, poistenie v nezamestnanosti - § 2 písm. a/, b/, c/, d/, e/ zákona č. 461/2003 Z. z.). Základným predpokladom vzniku povinnosti odvádzať Sociálnej poisťovni povinné sociálne poistenie je zárobková činnosť fyzickej alebo právnickej osoby, ktorú činnosť zákon o sociálnom poistení definuje v právnej norme § 3 tak, že zárobková činnosť podľa tohto zákona je, ak osobitný predpis alebo medzinárodná zmluva, ktorá má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky, neustanovuje inak, činnosť vyplývajúca z právneho vzťahu, ktorý zakladá dosahovanie príjmu z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu. Dosahovanie príjmu zo zárobkovej činnosti je jedným z predpokladov pre vznik povinnosti povinného sociálneho poistenia i v prípade fyzickej osoby, ktorá vykonáva samostatnú zárobkovú činnosť. Zákonodarca samostatne zárobkovo činnnú osobu definuje v právnej norme ustanovenej v § 5 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom od 01.01.2014 tak, že samostatne zárobkovo činná osoba podľa tohto zákona je fyzická osoba,

ktorá dovŕšila 18 rokov veku a v kalendárnom roku rozhodujúcom na vznik alebo na trvanie povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby dosahovala príjmy uvedené v § 3 ods. 1 písm. b/ a ods. 2 a 3, okrem fyzickej osoby, ktorá má podľa zmluvy o výkone osobnú asistenciu fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím. Príjem zo zárobkovej činnosti je rozhodujúcim kritériom tak pre vznik, ako aj pre zánik povinnosti platiť povinné sociálne poistenie. Podmienky vzniku a zániku povinného sociálneho poistenia u samostatne zárobkovo činnnej osoby zákonodarca upravuje v právnej norme § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom od 01.01.2014 tak, že povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnnej osobe vzniká od 1. júla kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý jej príjem uvedený v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3 bol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 5 a zaniká 30. júna kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý jej príjem uvedený v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3 nebol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 5, ak tento zákon neustanovuje inak.

53. Zákonodarca samostatne zárobkovo činnnej osoby upravuje povinnosti v právnej norme ustanovenej v § 228 zákona o sociálnom poistení. V zmysle právnej úpravy ustanovenej v § 228 ods. 1, 2 tohto zákona samostatne zárobkovo činnná osoba, na ktorú sa v právnych vzťahoch sociálneho poistenia uplatňujú predpisy Slovenskej republiky podľa osobitného predpisu 4) alebo podľa medzinárodnej zmluvy, ktorá má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky, je povinná oznámiť príslušnej pobočke výšku príjmov a výdavkov samostatne zárobkovo činnnej osoby zo zárobkovej činnosti podľa § 3 ods. 3. Samostatne zárobkovo činnná osoba podľa prvej vety je povinná oznámiť príslušnej pobočke aj skutočnosti rozhodujúce na posúdenie vzniku a zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby podľa § 21 ods. 4 a 5, a to do ôsmich dní odo dňa, v ktorom nastali. Údaje podľa prvej vety je samostatne zárobkovo činnná osoba povinná oznámiť do ôsmich dní od právoplatného určenia príslušnosti k právnym predpisom Slovenskej republiky a v bežnom roku najneskôr do 31. mája kalendárneho roka za predchádzajúci kalendárny rok.

54. Skutkové zistenia v prejednávanej veci potvrdzujú, že žalobca bol držiteľom živnostenského oprávnenia - živnostenského listu sp. zn.: OŽP-4/2007-01602-00002 s dátumom vzniku živnostenského oprávnenia 1. júna 2007; dňa 25. júna 2015 Sociálnej poisťovni pobočka Stará Ľubovňa podal Registračný list fyzickej osoby - prerušenie, ktorým oznámil, že k tomuto dňu došlo k prerušeniu povinného dôchodkového poistenia a povinného nemocenského poistenia žalobcu ako samostatne zárobkovo činnnej osoby; prevádzkovanie živnosti mal pozastavené od 25.06.2015 do 19.12.2016 a od 02.02.2017 do 31.01.2020; od 1. júna 2015 bol žalobca zapísaný v Registri mediátorov vedeného Ministerstvom spravodlivosti SR pod sp. zn. 42631/2015-52; žalobca ako SZČO dosiahol príjmy zo živnosti za rok 2013 v sume 13.369,31 eur, za rok 2014 v sume 14.733,66 eur a za rok 2015 v sume 7.180,28 eur, t.j. príjmy vyššie ako zákonom stanovená suma pre rok 2013 - 4.830,00 eur, pre rok 2014 - 4.944,00 eur, pre rok 2015 - 5.148,00 eur. Žalobca v administratívnom konaní ako aj v konaní súdneho prieskumu vyslovil názor, že povinnosť platiť Sociálnej poisťovni mu zanikla k 24. júnu 2015 z dôvodu pozastavenia prevádzkovania živnosti na základe živnostenského listu a to aj napriek zápisu v registri mediátorov, z ktorej činnosti mu nevznikla povinnosť platiť sociálne poistenie, pretože činnosť mediátora nevykonával.

55. Vychádzajúc zo skutkových zistení, ktoré potvrdzujú, že žalobca ku dňu 24.06.2015 bol fyzickou osobou v postavení samostatne zárobkovo činnnej osoby za roky 2013 až 2015 - obdobie predchádzajúce k prerušeniu živnosti na základe živnostenského listu, dosiahol príjmy, ktoré boli vyššie ako zákonom stanovená suma (§ 138 ods. 5 zákona o sociálnom poistení), pričom od 1.6.2015 je držiteľom oprávnenia na výkon mediátora, na základe zápisu do registra mediátorov vedeného Ministerstvom spravodlivosti SR, a z citovanej právnej úpravy zákona o sociálnom poistení, v ktorej zákonodarca jednoznačne stanoví, že základným predpokladom vzniku, ako aj zániku povinnosti platiť do Sociálnej poisťovne povinné sociálne poistenie je dosiahnutie príjmu zo zárobkovej činnosti, Sociálna poisťovňa v oboch stupňoch správne ustálila, že žalobcovi nezaniklo povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie dňa 24.6.2015. A to práve dôvodu, že žalobca za obdobie predchádzajúce k prerušeniu živnosti na základe živnostenského listu, dosiahol príjmy, ktoré boli vyššie ako zákonom stanovená suma (§ 138

ods. 5 zákona o sociálnom poistení), i keď prevádzkovanie živnosti na základe živnostenského listu prerušil dňom 25.6.2015, a súčasne k uvedenému dňu bol zapísaný v registri mediátorov, ktorú činnosť zákonodarca považuje za podnikanie, preto nie je rozhodujúce, že žalobca činnosť mediátora nevykonával a nemal z nej príjem, keďže z potvrdenia daňového úradu jednoznačne vyplýva, že v uvádzanom období žalobca vykázal príjmy zo živnosti, ktorú skutočnosť žalobca ani nerozporoval.

56. Kasačný súd zhodne s krajským súdom konštatuje, že zákon č. 461/2003 Z. z. nerozlišuje pri vzniku, zániku alebo trvaní povinného nemocenského poistenia alebo povinného dôchodkového poistenia medzi príjmom zo samostatnej zárobkovej činnosti na základe živnostenského oprávnenia alebo na základe vykonávania inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu, teda neodlišuje, z akej činnosti tieto príjmy poistenca, prevyšujúce zákonnú hranicu dosahuje, keď už samotné oprávnenie na výkon činnosti mediátora zakladá právo na podnikanie, keďže zákonodarca v ustanovení § 4 ods. 1 zákona č. 420/2004 Z. z. výkon činnosti mediátora považuje za podnikanie. Kasačný súd nepopiera tvrdenie žalobcu, že je nepochybné, že po tom, čo predmetným registračným listom požiadal o prerušenie poistenia z dôvodu pozastavenia prevádzkovania živnosti, týmto momentom prestal reálne vykonávať činnosť uvedenú v živnostenskom oprávnení, čím z nej nedosahoval žiadne príjmy, avšak ako už uviedol krajský súd žalobca bol registrovaný v zozname mediátorov, pričom skutočnosť, že podľa tvrdení žalobcu činnosť mediátora nevykonával nemá k predmetu súdneho prieskumu v danej veci žiadnu relevanciu, keď už samotné oprávnenie na výkon činnosti mediátora, resp. zápis do registra mediátorov zakladá postavenie SZČO a oprávnenie na dosahovanie príjmu z podnikania. Kasačný súd z dôvodov vyššie uvedených nemohol súhlasiť ani s argumentáciou žalobcu, ktorou namietal, že ani krajský súd nezohľadnil špecifickosť právnej úpravy obsiahnutej v zákona č. 420/2004 Z. z. vo vzťahu k možnosti pozastavenia výkonu činnosti mediátora. K uvedenému kasačný súd dopĺňa. Nebolo úlohou tak žalovanej, ako ani krajského súdu skúmať možnosti pozastavenia činnosti mediátora v zmysle zákona č. 420/2004 Z. z. V danej súvislosti kasačný súd poukazuje súčasne na to, že k nastolenej otázke sa v dostatočnom rozsahu už vyjadril krajský súd na st. 8-9 rozsudku, z ktorých dôvodov kasačný súd v ďalšom poukazuje na odôvodnenie rozsudku krajského súdu, s ktorým sa stotožňuje.

57. Z uvedených dôvodov kasačný súd považoval za nedôvodnú námietku žalobcu, ktorou namietal nesprávne právne posúdenie veci z dôvodu, že správny súd nesprávne aplikoval § 3 ods. 1 písm. b) v spojení s § 5 zákona č. 461/2003 Z.z., vo vzťahu jeho postavenia samostatne zárobkovo činne osoby k činnosti mediátora.

58. Kasačný súd nesúhlasil ani s argumentáciou žalobcu, ktorou dôvodil, že žalovaná nesprávne preskúmavala rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu k 31. marcu 2017 ako dňu jeho vydania, na základe čoho nezisťovala jeho príjem za rok 2016. Kasačný súd k uvedenému konštatuje, že pri rozhodovaní o odvolaní je žalovaná ako odvolací orgán viazaná predmetom administratívneho konania. V danom prípade predmetom administratívneho konania bolo určenie, že žalobcovi nezaniklo povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie ku dňu 24.6.2015, teda ku dňu prerušenia živnosti na základe živnostenského listu. Vychádzajúc z rozsahu určeného predmetu konania pred správnym orgánom, žalovaná nepochybila, keď nedoplnila dokazovanie za účelom zisťovania, či žalobcovi nezanikla povinnosť platiť povinné sociálne poistenie z iného dôvodu, ako na základe prerušenia živnosti. Pre posúdenie veci boli právne bezvýznamné tvrdenia žalobcu, že ak by žalovaná jeho príjem za rok 2016 zisťovala, dospela by k záveru, že tento so zreteľom na § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. nemohol byť vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z., a preto by poistenie aj tak zaniklo 30. júna kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý jeho príjem nebol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z., čo by znamenalo, že poistenie muselo najneskôr zaniknúť 30. júna 2017. Kasačný súd k veci dopĺňa, že z obsahu výroku prvostupňového správneho rozhodnutia jednoznačne vyplýva, že správny orgán určil, že žalobcovi ako samostatne zárobkovo činne osobe nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 24. júna 2015 a toto poistenie naďalej trvá. Následne povinnosť žalobcu platiť povinné sociálne poistenie v budúcnosti po termíne 24.6.2015 avšak bude podmienená skutočnosťami a právnou úpravou na nich sa vzťahujúcou. Teda ak následne po tomto dátume nastanú právne skutočnosti, ktoré odôvodňujú zánik povinného

nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia, povinné sociálne poistenie žalobcovi zanikne na základe zákona. Podľa platnej právnej úpravy povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie zaniká samostatne zárobkovo činnnej osobe len v prípade, ak táto nedosiahne v rozhodujúcom období relevantný príjem podľa § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. a v prípade, ak nie je oprávnená na výkon alebo na prevádzkovanie činnosti uvedenej v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z., t.j. nie je oprávnená dosahovať príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov. Ak žalobca za rok 2016 by nedosiahol relevantný príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti, ktorý by mu zakladal povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie od 01. júla 2017, povinné sociálne poistenie by mu zaniklo dňom 30. júna 2017 priamo zo zákona č. 461/2003 Z. z. V zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy sú štátne orgány oprávnené konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Činnosť Sociálnej poisťovne upravuje zákon č. 461/2003 Z. z., ktorý stanoví oprávnenia a povinnosti žalovanej pri výkone sociálneho poistenia. Oprávnenie posudzovať príjmy uvedené v daňovom priznaní poistencov z ustanovení zákona č. 461/2003 Z. z. nevyplýva. Vzhľadom k uvedenému kasačný súd konštatuje, že žalovaná nemá povinnosť skúmať, či príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou, vykázaný v daňovom priznaní, je príjem získaný vykonávaním činnosti mediátora. Rozhodujúca pre vznik, resp. trvanie poistenia je iba výška tohto príjmu, vykázaného v daňovom priznaní a skutočnosť, že žalobca bol zapísaný v zozname mediátorov vedeného Ministerstvom spravodlivosti SR.

59. Kasačný súd sa nestotožnil s ani námietkou žalobcu, že napadnuté rozhodnutie žalovanej, ako aj prvostupňové rozhodnutie je nepreskúmateľné pre nezrozumiteľnosť a nedostatok dôvodov, v dôsledku čoho je svojvoľné a zjavne arbitrárne, keď žalovaná sa v napadnutom rozhodnutí nevysporiadala s jeho odvolacími námietkami. V posudzovanej veci odôvodnenie preskúmaného rozhodnutia žalovanej spĺňa zákonné podmienky stanovené zákonom o sociálnom poistení, je jasné a zrozumiteľné a dáva odpoveď na základné otázky žalobcom nastolené v odvolaní proti prvostupňovému rozhodnutiu. Kasačný súd v danej súvislosti upriamuje pozornosť žalobcu na ustálenú judikatúru Najvyššieho súdu SR aj Ústavného súdu SR, z ktorej vyplýva, že všeobecný súd (rovnako aj orgán verejnej správy) nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu (rovnako aj orgánu verejnej správy), ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka konania na spravodlivý proces.

60. K nemožnosti použiteľnosti rozsudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Cdo/109/2003 z 26. novembra 2003 na danú vec kasačný súd poukazuje na ods. 48. napadnutého rozsudku krajského súdu, s ktorým sa stotožňuje. K námietke žalobcu, že krajský súd v napadnutom rozsudku nepoukázal na žiaden rozsudok Najvyššieho súdu SR, z ktorého by vyplývalo, že rozsudok Najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/109/2003 z 26. novembra 2003 nie je možné aplikovať na prípad v oblasti sociálneho poistenia, rovnako tak neuviedol žiaden rozsudok Najvyššieho súdu SR, ktorý by mal vzťah k výkonu činnosti mediátora a následný dosah na povinné poistenie pre účely zákona č. 461/2003 Z. z., kasačný súd uvádza, že nie je povinnosťou krajského súdu poukazovať na rozhodnutia Najvyššieho súdu SR, resp. na rozhodnutia iných súdov, keďže krajský súd má možnosť na tieto poukázať na podporu svojich tvrdení. Pokiaľ žalobca poukazyval na použiteľnosť rozsudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. 9Sžo/100/2014 z 28. septembra 2016 na daný prípad, kasačný súd nesúhlasí s jeho argumentáciou. K uvedenému konštatuje, že uvedené rozhodnutie najvyššieho súdu nemožno na daný prípad použiť z dôvodu, že sa jednalo o otázku oprávnenia na vykonávanie obchodného zastúpenia. Kasačný súd nesúhlasí ani s tvrdením žalobcu na použiteľnosť rozsudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Sžo/51/2011 z 22. augusta 2012 na daný prípad a to z dôvodu, že v predmetnom konaní išlo predovšetkým o posudzovanie nelegálneho zamestnávania fyzických osôb zamestnávateľom podľa zákona č. 82/2005 Z. z.

61. Záverom kasačný súd k uvedenej námietke žalobcu dodáva, že neuniklo jeho pozornosti, že najvyšší

súd už konal a rozhodol v obdobných veciach, týkajúcich sa (ne)zániku povinnosti poistenca odvádzať povinné sociálne poistenie, pričom sa oboznámil i s rozhodnutiami najvyššieho súdu, na ktoré žalobca poukazoval. V danej súvislosti však kasačný súd upriamuje pozornosť na to, že napriek tomu, že v dôsledku odvolaní (kasačných sťažností) účastníkov konania bolo najvyššiemu súdu predložené krajskými súdmi viacero vecí s obdobnou problematikou, povinnosťou kasačného súdu tak, ako aj krajského súdu ako správneho súdu (predtým súdu prvého stupňa), je zaoberať sa každou vecou samostatne a povinnosťou súdu je posudzovať zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovaného správneho orgánu individuálne a nezávisle od iných správnych rozhodnutí ako individuálnych správnych aktov a pokiaľ sú predmetom súdneho prieskumu, nezávisle od iných rozhodnutí súdu v obdobných veciach.

62. Z dôvodov vyššie uvedených Najvyšší súd Slovenskej republiky považoval námietky žalobcu vznesené v kasačnej sťažnosti proti rozhodnutiu krajského súdu za nedôvodné, ktoré nemohli mať za následok úspešnosť jeho návrhu. Kasačný súd kasačnú sťažnosť proti rozsudku správneho súdu podľa § 461 SSP ako nedôvodnú zamietol.

63. O nároku účastníkov konania na náhradu trov kasačného konania kasačný súd rozhodol podľa právnej úpravy ustanovenej v § 467 ods. 1 v spojení s § 167 ods. 1 a s § 168 SSP. Žalobcovi nepriznal proti žalovanej právo na náhradu trov tohto konania, pre jeho neúspech v konaní a žalovanej z dôvodu, že nezistil splnenie podmienok v zmysle § 168 v spojení s § 467 ods. 1 SSP.

64. Toto rozhodnutie prijal kasačný súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.